

branitelja i stradalnika Domovinskog rata. Pravo na dječji dodatak, utvrđeno Odlukom o dječjem dodatku, koje su počeli ostvarivati roditelji za svako rođeno dijete sa prebivalištem u Zagrebu primjenjuje se od 1. siječnja 2004. i isplaćuje se do navršene šeste godine života djeteta. Prošle godine započelo je raditi Savjetovalište za osobe s invaliditetom koje je namijenjeno roditeljima i članovima obitelji djece s teškoćama u razvoju, te osobama s invaliditetom. Započeo je i program besplatnog korištenja sportskih dvorana osnovnih škola za djecu s teškoćama u razvoju od predškolskog do srednjoškolskog uzrasta. Gradnja doma za djecu i odrasle žrtve obiteljskog nasilja "Duga-Zagreb" je inicijativa Grada u preuzimanju odgovornosti u djelovanju na području zaštite osoba, žrtava nasilja u obitelji i predstavlja određenu dopunu, ili čak zamjenu za dosadašnje programe koje je provodio nevladin sektor. Cilj djelovanja planiranog Obiteljskog centra je pomoć obiteljima u kriznim situacijama. Osim savjetodavnih, edukativnih i terapijskih usluga, Centar će obavljati preventivne aktivnosti i posredovanje prema novom Obiteljskom zakonu. U dijelu koji se odnosi na predškolski odgoj i obrazovanje planiraju se opsežne preinake, investicije, gradnje i rekonstrukcije unutar postojećih prostora dječjih vrtića i škola.

U sustavu stambene politike nužno je povećati broj stambenih jedinica za dodjelu stana na korištenje, nabavit će se stanovi po tržišnoj cijeni najamnine, poboljšati kriteriji za pomoć u troškovima stanovanja tako da se podigne cenzus u kvadraturi stana po korisniku. Stambena politika grada prioriternim smatra socijalno stanovanje kroz njegova tri aspekta: pomoć u nabavci stana, pomoć u korištenju stana i neizravne mjere socijalne politike u stanovanju. Kao dugoročni plan aspekta nabavke stana planira se izgradnja "socijalnih stanova" namijenjenih siromašnim građanima koji ne

mogu samostalno riješiti svoju stambenu potrebu.

U području civilnog društva nužno je poticanje osnivanja zakladništva, osobito na lokalnoj razini. Radi animiranja dobročinstva uvrstit će se kriterij za najistaknutijeg dobročinitelja za dodjelu Nagrade Grada Zagreba, a u cilju sustavnog izgrađivanja infrastrukture civilnog društva osnovat će se Volonterski centar. On bi se trebao osnovati do kraja 2005. godine s ciljem povezivanja svih nevladinih organizacija u kojima rade volonteri, poticanja i uključivanja građana u dobrovoljni rad za zajednicu, registracije i vođenja evidencije o volonterima te snimanja potreba građana.

Na samom kraju Programa navode se zaključna razmatranja u kojima se nalazi sažeti pregled mjera koje Program opisuje, te posebne napomene vezane uz sam način provedbe, planiranja i praćenja određenih mjera i aktivnosti.

I ovaj sažeti pregled pokazuje da je riječ o vrlo ambicioznom programu. Njegovo donošenje treba pozdraviti, ali i vjerovati da će se realizirati sve predviđene mjere.

Marina Vugec

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA: POSTOTNA FILANTROPIJA

Budimpešta, 19. - 20. siječnja 2004.

Znatni naponi u razvoju civilnog društva u svim tranzicijskim zemljama početkom 1990-ih redovito su bili povezani s donošenjem novog zakonskog okvira za osnivanje i djelovanje organizacija civilnog društva. Statusni zakoni kojima se uređivalo osnivanje i djelovanje udruga i zaklada relativno su brzo doneseni, uz obimnu inozemnu financijsku i tehničku pomoć.

Propisi kojima se uređivao porezni status tih organizacija donošeni su sporije i češće puta su mijenjani.

Ova je međunarodna konferencija organizirana kako bi se preispitali rezultati koji su postignuti glede razvoja civilnog društva, a u specifičnom području razvoja filantropije. Postotna filantropija (*percentage philanthropy*) odnosi se na zakonske mehanizme koji poreznim obveznicima dopuštaju da sami odrede korisnike postotka poreza (jasno da oni moraju biti registrirani kao neprofitne organizacije) koji su platili porez u prethodnoj financijskoj godini. Taj je propis prvi put donesen u Mađarskoj 1996. godine i njime se omogućuje da se na kraju financijske godine 1% plaćenog poreza na dohodak, izjavom poreznog obveznika, dodjeljuje nekoj organizaciji civilnog društva. Poslije, 1998. godine uvedena je dodatna mogućnost da se 1% poreza dade crkvama.

U proteklom vremenu razvijena je i zanimljiva praksa *know-how* koja je pomogla u razvoju lokalne filantropije i nastanku novih izvora sredstava za organizacije civilnog društva.

Ova je konferencija rezultat projekta kojeg je organizirao NIOK - The Nonprofit Information and Training Centre iz Budimpešte - a kojem je bio cilj analizirati različite lekcije koje su naučene u Mađarskoj, Slovačkoj, Latviji i Poljskoj u razdoblju razvoja i primjene zakonodavstva koje je omogućilo aktivniju ulogu građana u razvoju filantropije. Isto tako, projektom se željelo pomoći i drugim zemljama koje su pripravne za primjenu takvih zakonodavstava.

Konferenciji je nazočilo oko 150 sudionika iz dvadesetak zemalja, pretežno iz srednje i istočne Europe. Sudionici su bili praktičari iz razvijenijih organizacija civilnog društva, *think tank* organizacija, istraživači, predstavnici vlada i parlamenata pojedinih zemalja.

Konferencija je bila podijeljena u pet cjelina. U uvodnom dijelu naznačena je važnost ovog projekta s implikacijama za njegov daljnji razvoj. M. Török je naglasila da se davanje kroz ovu mogućnost zaustavilo na oko jedne trećine onih koji plaćaju porez na dohodak, što je za 2002. godinu iznosilo oko 24 milijuna dolara. Obrazlažući probleme financiranja organizacija civilnog društva u Mađarskoj, ona je ovo nazvala školom davanja u općekorisne svrhe.

P. Demes iz German Marshall Funda dao je širu analizu problema razvoja civilnog društva u tranzicijskim zemljama, te ukazao na činjenicu da se državni programi smanjuju u području financiranja javnih potreba. Opovrgao je tezu da se inozemni donatori povlače iz tih zemalja, te je naglasio da oni traže novu kvalitetu programa, to jest inzistiraju na utjecaju na javne politike kroz *think tank* organizacije. Upozorio je na rezultate istraživanja prema kojima su za 2002. godinu lokalne zaklade, koje daju potpore novim članicama EU, te Rumunjskoj i Bugarskoj, dale ukupno 77 milijuna USD. U tom je okviru naglasio važnost da se vlade više pozabave financiranjem organizacija civilnog društva, razvijajući *private-public partnership*.

B. Gyorgy, voditelj Ureda za suradnju s organizacijama civilnog društva mađarske Vlade, upozorio je na promjene koje su se događale tijekom primjene ovog zakona. Tako je 2001. godine donesena odluka da najmanji iznos donacija može biti 100 mađarskih forinti (oko 3 kune). Godine 2002. je oko 21.800 organizacija dobilo sredstva iz ovih izvora, što je oko 22% neprofitnih organizacija registriranih u Mađarskoj. Među 10 organizacija koje su primile najviše sredstava nalaze se škole, organizacije za invalidnu djecu, te dvije organizacije - skloništa za napuštene životinje. Na tragu ovog programa donesen je sredinom 2003. godine zakon kojim je

osnovan Nacionalni civilni fond, u koji će se iz proračuna izdvojiti onoliko sredstava koliko je prethodne godine izdvojeno u okviru 1% programa. Sredstva iz tog fonda bit će dodjeljivana natječajem. Prema Gyorgyju velika je stvar da 1,5 milijuna od 4,5 milijuna obveznika poreza na dohodak sudjeluje u ovom programu i da na takav način svjedoči o civilnoj zauzetosti.

K. Wygnanski iz Poljske kritički se osvrnuo na ovaj zakon i njegovu primjenu. Glavna je njegova primjedba bila da se tu ne radi o filantropiji, jer građani ne daju ništa svoje, već daju porez koji pripada državi. K tome, upozorio je da bi primjena ovog zakona u regiji mogla dovesti u pitanje privatnu filantropiju koja je inače u opadanju. Naime, on drži da bi građani mogli steći uvjerenje da su se tim "davanjem" odužili za aktivni status građana. Ti su stavovi pobudili najveću raspravu.

U dijelu konferencije koji se bavio pravnim i tehničkim aspektima jednopostotne filantropije najviše je pažnje izazvalo izlaganje N. Bullain iz European Center for Not-for-Profit Law. Ona je izložila tipologiju poreznih poticanja za davanja u općekorisne svrhe, te upozorila da se ovdje radi o novom obliku kojeg su do sada koristile samo crkve u nekim zapadnim zemljama. Isto tako, analizom je pokazala da se tu ne radi o donacijama. Ovaj oblik davanja nazvala je tranzicijskim i drži ga korisnim za razvoj civilnog društva u situacijama kad se nema drugih izvora ili pak kad postojeći strani jenjavaju.

G. Posch, savjetnik Državne revizije u Mađarskoj, iznio je tehničke probleme primjene zakona o jednopostotnoj donaciji. Istakao je problem da brojni "donatori" šalju neispravne porezne prijave, pa ih oni u procesu obrade zahtjeva za doniranjem 1% moraju ispravljati. Cijena obrade tih zahtjeva je procijenjena na do 10% od ukupno prikupljenih sredstava. S druge strane, upozorio je na činjenicu da pri-

matelji "donacija" ne znaju tko im je poslao dio svog poreza kao donaciju.

A. Lorincz iz Slovačke iznio je njihovu praksu; tamo je ova odredba dio Zakona o porezu na dohodak, te su građani i gospodarski subjekti za 2002. i 2003. godinu mogli dati po 1%, a od 2004. godine i 2%. Organizacije civilnog društva, primatelji ovih potpora, trebaju prije biti registrirane kod bilježnika i za istu stvar platiti pristojbu. Godine 2002. bilo je registrirano oko 4.000, a 2003. oko 3.300 primatelja takvih donacija. Godine 2002. dodijeljeno je 29% svih mogućih raspoloživih jednopostotnih donacija, a 2003. godine 26%. Za 2003. godinu to je iznosilo samo 2,4 milijuna eura. Veličina zemlje javlja se kao ograničavajući faktor u primjeni ovog zakona.

Predviđena je pojednostavljena procedura registracije organizacija koje će primiti sredstva 2004. godine. Zakon ima niz ograničenja u smislu minimalnih iznosa, s tim da gospodarski subjekti mogu istovremeno dati sredstva u više organizacija civilnog društva.

U dijelu konferencije koji se bavio procesom donošenja zakona pokazano je da je taj proces u Latviji trajao 3 godine, a u Rumunjskoj samo 6 mjeseci. U Latviji je moguće dati do 2% i prvi put se primjenjuje za poreze plaćene 2003. godine, a u Rumunjskoj je to 1%, a prvi se put primijenio za 2003. poreznu godinu.

Dio konferencije bavio se temom kampanja i metoda komunikacije. Zanimljiv je primjer Poljske, u kojoj je početkom 2003. godine donesen poseban zakon kojim se 1% poreza na dohodak može usmjeriti u neprofitne organizacije koje prema posebnom propisu imaju status organizacije od opće koristi. Za potrebe ove kampanje provedeno je i istraživanje iz kojeg je jasno da privatna filantropija opada i da 9% zaposlenih daje u općekorisne svrhe. Kam-

panja je podrazumijevala prisutnost u svim medijima i u njoj su dijelom korištena iskustva iz Mađarske. Između 60 i 70% poreznih obveznika se izjasnilo za davanja u okviru tog poreza.

Istraživači E. Kuti, S. Sebesteny, K. Tot i Z. Meszarosne-Lampl upozorili su na važnost onih inicijativa koje su došle odozdo i na snagu civilnog društva koje ih je pokrenulo. Ove se inovacije ne drže univerzalnim lijekom, ali su važan doprinos razvoju civilnog društva. Upozoreno je na potrebu dodatnih istraživanja i evaluacije ovih programa, te potrebu njihovog usavršavanja. Stav je ovih istraživača da se nika-ko ne smije precjenjivati, ali ni podcje-

njivati ova inovacija u financiranju civilnog društva.

Ova je konferencija otvorila jednu važnu temu koja je svjedočila o novom iskustvu o kojem su sudionici konferencije imali različita mišljenja. Taj se model može smatrati jednom od glavnih regionalnih inovacija u razvoju civilnog društva kojoj treba ostaviti duže vremena za potvrđivanje. Uspješnost tog instrumenta treba mjeriti usporedo s razvojem drugih pokazatelja razvoja civilnog društva. Ako privatna filantropija bude i dalje kopnila, onda joj ovakva davanja neće moći biti nadomjestkom.

Gojko Bežovan